

Introitus:

Vítězství, které přemohlo svět, je naše víra. 1. dopis Janův 5:4

Čtení ze Staré smlouvy:

Může snad Kúšijec změnit svou kůži? Či levhart svou skvrnitost? Jak vy byste mohli jednat dobře, když jste se naučili páchat zlo?

Jeremjášovo proroctví 13:23

Čtení z epištol:

„Proto, jak praví Duch Svátý: ‚Jestliže dnes uslyšíte jeho hlas, 8 nezatvrzujte svá srdce jako při onom rozhořčení ve dni pokušení v pustině, kdy [mě] pokoušeli vaši otcové tím, že mě zkoušeli, a viděli mé skutky po čtyřicet let. Proto jsem se na toto pokolení rozhněval a řekl jsem: Stále bloudí srdcem; oni nepoznali mé cesty...’

„Hleďte, bratři, aby snad v někom z vás nebylo zlé a nevěrné srdce, takže by odpadl od živého Boha, a proto se navzájem napomínejte každý den, dokud se říká Dnes, aby nikdo z vás nebyl zatvrzen klamem hříchu. Vždyť jsme se stali účastníky Krista, pokud ten původ jistoty zachováme pevný až do konce. Když se říká: „Jestliže dnes uslyšíte jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce jako při onom rozhořčení...”

Dopis Židům 3:7-10 a 12-15

Čtení z evangelia:

„Mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, přední muž mezi Židy. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu: „Rabbi, víme, že jsi přišel od Boha jako učitel, neboť nikdo nemůže činit ta znamení, která činíš ty, není-li s ním Bůh.“ Ježíš mu odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit Boží království.“ Nikodém mu řekl: „Jak se může člověk narodit, když je starý? Nemůže podruhé vstoupit do lůna své matky a narodit se.“ Ježíš odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a Ducha, nemůže vstoupit do Božího království. Co se narodilo z těla, je tělo, a co se narodilo z Ducha, je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu. Vítr vane, kam chce, a slyšíš jeho zvuk, ale nevíš, odkud přichází a kam jde. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“ Nikodém mu odpověděl: „Jak se to může stát?“ Ježíš mu odpověděl: „Ty jsi učitel Izraele, a toto nevíš? Amen, amen, pravím tobě, že mluvíme, co víme, a svědčíme o tom, co jsme viděli, a vy naše svědectví nepřijímáte. Když jsem vám pověděl věci pozemské, a nevěříte, jak uvěříte, povím-li vám věci nebeské? Nikdo nevystoupil do nebe kromě toho, který sestoupil z nebe, Syna člověka, [který je v nebi]. A jako Mojžíš vyvýšil hada v pustině, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný.“

Janovo evangelium 3:1-15

Je možná nějaká změna?

Dětem: Miluji už od dětství létání, oblaka, volnou oblohu. Co vy? Tam nahoře, jakpak tam asi je? Co myslíte? Je tam teplo? Dobře se tam dýchá? No jistě, je tam nižší tlak a kyslík tam utíká. V letadle jste zavřeni, jako v plechovce. Jinak byste se v těch deseti tisících metrech hned udusili.

Nerad se potápím. Dívám se rád pod hladinu, ale mám hrůzu z toho, že bych se ponořil třeba deset metrů. Když se člověk ponoří po vodu, jaké to tam je? Je tam světlo? Je tam teplo? Jak se tam dýchá? No, jistě, je tam větší tlak. Ty spousty vody na člověka tlačí. Musí se nořit pěkně pomalu, a pak zase pomalu vynořovat, jinak by to s ním udělalo přesně tohle: (Výsledek se dá ilustrovat minerálkou našlehanou v plastové lahvi.) S vodou to jde, ale co kdyby tohle udělala krev v žilách! Bylo by hodně zle. A nejhůř jsou na tom

potápěči, co spěchali při posledním potápění, aby byli rychle na hladině a pak ujíždějí na letiště a letí domů. Čím výš, tím větší pěna v žilách!

To, co vám říkám, vypráví o tom, že na světě platí neviditelné zákonitosti, kterým se musíme podrobit a nesmíme se nad ně povyšovat. Můj přítel, lektor potápěčů, říká, že tam dole je třeba pokora, opatrnost, žádné furiantství. Tam dole se potápěči nejprve vodí za ruku, byť jsou to dospělí lidé. Než se naučí základní věci, drží se s učitelem za ruce, jako malý u maminky. Učitel má vždy jeden náhubek s hadicí k dýchacímu zařízení navíc... Potápeči mají taky takové složité hodinky. Téměř jako počítač. Hlídkají je, říkají jim, zda se mohou vynořit, kdy mohou do letadla. My nemáme na život žádný počítač, učíme se pokoře a máme jeden druhého a mezi námi je Pán Bůh v Duchu svatém.

- - -

Ptáme se: „Je možná nějaká změna?“ Budeme kličkovat mezi nočním rozhovorem dvou mužů, Nikodéma s Ježíšem, a našimi životy. Budeme hledat možnost změny. Nikodém, farizej, člen velerady či parlamentu, přišel za Ježíšem v noci a začal velice slušně a oficiálně: *„Rabbi, víme, že jsi přišel od Boha jako učitel, neboť nikdo nemůže činit ta znamení, která činíš ty, není-li s ním Bůh.“*

Všechna čest. Farizej je dnes téměř nadávkou, ale v původní podobě přelomu prvního a druhého století před Kristem znamenalo farizejství *sekularizovanou* podobu židovství, která oddělovala důsledně moc vlády a víry, odmítala spojení úřadu královského a velekněžského.¹ Farizej a v noci? No to musel něco chtít! Možná se potřeboval poradit! Osobně se naučit něco nového. Voní to touhou po nějakém návodu na změnu!

Hledačům změn tohoto typu bychom měli trpělivě naslouchat a nechat je mluvit. (Nemyslím teď na ty, kteří ve volební kampani slibovali změny všeho možného, ale neměli moc přesnou představu, jak toho dosáhnou.) Myslím na hledače změn, kteří jako my a mnozí další do jiných kostelů chodí proto, že doufají v pozitivní změny své povahy, povahy svých dětí. Čekají a hledají změny v pracovním kolektivu; doufají ve změny doma, v manželství. Není to nevděčnost a neskromnost - čekat změny.

Převálcování životem taky rychle odpovídáme: „Ne! Žádná změna není možná!“ A nebo rezignovaněji a nejistě, protože víme, že se nemá mluvit negativně: “Když to říkáte vy, tak asi jo...” A pokud se díváte na text z Jeremjášova proroctví, řeknete hned - že ne. Změna není možná. Zní to jako betonový základ: *“Může snad Kúšijec změnit svou kůži? Či levhart svou skvrnitost? Jak vy byste mohli jednat dobře, když jste se naučili páchat zlo?”* (Jeremjášovo proroctví 13:23)

Nerad kazím skeptikům radost z betonové pravdy, ale tady musím říci, že skvěle vyjádřená nemožnost změny je jen pro případ, že by se člověk chtěl změnit sám na povrchu kůže či srsti a odmítl změny, které pro něj do hloubky připravil Pán Bůh. Pokud člověk udělal kroky, které se nedají vzít zpět; zařídil si život a Boží změny odmítl, pak to z úst Jeremjášových poslouchal jako Izrael v Jeruzalémě přibližně deset let před naprostým koncem samostatné existence.² Jinými slovy - jako dětem - Takovou nepokornou změnu

¹ Alexander Jannaios (103-78 před Kristem) vládl jako král a velekněz dohromady. Farizeové za cenu velkých ztrát proti tomu bojovali.

² Podotýkám, že Izrael se tou dobou blížil historickému zániku svého království. Roku 586 před Kristem končí poslední král a padá svébytný Izrael. Stejně tak jako v Izraeli může naše uvažování o změně dostat ještě jeden rys. Člověk si říká a někdy i nahlas říká: “Nechci se změnit! Nechci vůbec a nebo nechci právě teď!” Přesně tak si říkali od krále až po řemeslníky všichni v Jeruzalémě.

do hloubky člověk udělat nemůže. A nemůže se ani rychle ponořit a nelze se ani rychle vynořit.

Měli bychom naslouchat a alespoň chvilku mlčet. Tedy, pokud nejsme Kristus! On se na Nikodéma díval jako na náboženského vůdce. Na toho, se kterým se dá mluvit přímo. A také přímo a hned - až neslušně brzo - odpověděl: „*Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit Boží království.*“ Žádné naslouchání, žádný ohled!

Miluji Ježíšův styl myšlení! Nikodémovi řekl, že je jeden ze způsobů, jak vše změnit a jak se dotknout věčnosti. „Hele, poslouchej: *nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit Boží království!*“ Vejit do nebeského království, to znamenalo vítězství, dosažení cíle. A na rovinu: Potřebujeme se - já i vy - znovu narodit, abychom mohli dojít do cíle!

No jo, ale co to nové narození je? Mohlo by se to číst jako shůry narození. Kdyby se dala příležitost to popsat každému z nás, někteří by pokrčili rameny s tím, že vlastně neví, co to je. Nejsou si jisti a jiní by přidali nějaký popis a dokonce možná metodu. A stejně tak směřovaly překvapené otázky Nikodéma, který si mohl připadat starý, alespoň se tak maluje, ale vůbec to tak nemuselo být. Starý mohlo znamenat hotový, dodělaný, nasměrovaný.

Nikodém až neskutečně přesně popisuje zděšení moderního člověka, který by potřeboval návod na použití. A teď pravděpodobně vyděšeně poslouchal Ježíšova slova, která si někdy vykládáme jako *návod na použití*, když Ježíš odpověděl: „*Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a Ducha, nemůže vstoupit do Božího království. Co se narodilo z těla, je tělo, a co se narodilo z Ducha, je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu. Vítr vane, kam chce, a slyšíš jeho zvuk, ale nevíš, odkud přichází a kam jde. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.*“

Po pravdě řečeno, tak z toho také moudrý nejsem. Jasný je odkaz ke křtu. Jasná je tam také úloha Ducha svatého, který se ale chová naprosto svrchovaně. Nemám žádnou možnost jej ovlivnit. A tak mu věřím. Ale to není návod, protestuje Nikodém a možná my s ním. Potřebujeme nějaký technický popis skutečnosti. Nikodém se ptá: „*Jak se to může stát?*“

To je ta bída! Technika na výchovu dětí, technika na manželství, technika na spásu... Skutečnost je však jiná. Naše techniky dokážou jen málo. Děti dokopou do cíle, ale nezáskaávají srdce. To je podstatné: Nezáskávají srdce. Přinášejí falešný klid rodičům, když si odškrtávají znovuzrození svých dětí a oddechnou si. Přitom by se právě v té chvíli měli začít naléhavě modlit a znovu a znovu zápasit o záchranu a poslušnost svých dětí. Měli bychom pomalu a pokorně hledat cestu, jak se pomalu vynořit a „nevypěnit“.

Vždycky mne vyváděla z míry Ježíšova odpověď tak, jak ji Jan zapsal: Ježíš mu odpověděl: „*Ty jsi učitel Izraele, a toto nevíš?*“ Po úvodním přerušení Nikodémova pozdravu mi připadla tahle otázka až drzá. A pokud by platilo, že Ježíš byl mladý a Nikodém starý, tak i nevychovaná! Ale to jen v tom případě, že bychom ji přijímali vyčítavě a povýšeně. Já ji čtu nadějně. Čtu ji téměř jako pozvání: „No, a tady je to! Stojíš u toho!“

Co měl vědět právě učitel Izraele, rabín? To se musíme ptát učitelů Izraele, rabínů. V jejich poznámkách jsem našel, že až dodnes platí zásada: „Rabína si vybírá žák.“ Volná soutěž, řekli bychom, mezi rabíny. Žáci hledají lepšího a jim odpovídajícího. Rabíni působí vedle

sebe. A když rabín žáka přijme³ a začne se mu věnovat, je to jako by jej znovu narodil. Tedy ta rabínská péče, učednictví ze strany žáka, to společenství, společné chození, jedení, diskuse, hádanky či podobenství. To vše je jako **nové narození**.

Nikodémovi řekl **dvoji**. V případě, že šlo o něj samotného: „Ty sám potřebuješ jít za mnou, nejde to nakrátko, za jednu noc. Narychlo. Chce to čas. A nejde to bez učednictví, bez předávání. Nelze to rychlým vystoupením do výšin a bleskovým ponorem!”

A pak šlo o to druhé: A pak mu dal jemnou výtku učitelům spojenou s povzbuzením. Nikodéme, tohle máte dělat! A věřit tomu, že když se budete věnovat svým žákům, když je přijmete a dovolíte jim být blízko, zásadně je ovlivníte. Úplně se znovu narodí! A tohle dělejte! To nesmíte vzdát, na to nesmíte rezignovat! Předávejte, co jste vzali. Když budete lidem blízko, když jim dáte poznamenat cestu svého života. Oni se znovu narodí. To nejste vy, ale to je Pán Bůh mocí Ducha svatého! Věřte tmu!

Ježíš říká, že máme zkusit pochopit ty obyčejnosti. Pozemské věnování, pozemská péče otevírá cestu k nebeským: *„Amen, amen, pravím tobě, že mluvíme, co víme, a svědčíme o tom, co jsme viděli, a vy naše svědectví nepřijímáte. Když jsem vám pověděl věci pozemské, a nevěříte, jak uvěříte, povím-li vám věci nebeské? Nikdo nevystoupil do nebe kromě toho, který sestoupil z nebe, Syna člověka, [který je v nebi]. A jako Mojžíš vyvýšil hada v pustině, tak musí být vyvýšen Syn člověka, aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný.“* Jako by tím říkal, že si mohl dovolit hluboký ponor do našeho lidství, protože dosáhl do výšin. To není debata o zpěněné krvi potápěčů v letadle cestou domů (jak jsem řekl dětem), to je debata o výšinách kříže, kde mu docházel dech, jako se dusili všichni ukřižovaní. Proto, abychom my mohli žít. Ježíš se pak mohl ponořit pod hloubku smrti, jak říkáme ve vyznání víry „sestoupil do pekel” (a nevíme přesně, o co jde). Sestoupil do naší bídy, ba i pod ni, a nezpěnila se mu (vzteky) krev.

Tak souhrnem:

1. Především budme laskaví ke všem, kteří hledají změnu! Hledači změny v osobním životě, v rodinném životě, v politice... Mají mít naši úctu a naslouchání! Karel Čepak napsal v Lidovkách v roce 1935 celkem prorocky: „Pokud lidé dovedou věřit, že "všechno bude jiné", potud mohou být vedeni cestami reforem. Ten naivní pocit, že "všechno bude jiné", se dá přeložit do rozumné řeči politické (i náboženské): že se dá a musí dělat víc než dosud. Svým způsobem je to memento i povzbuzení.” (celý text viz níže)
2. Potřebujeme nové narození! Já i vy. A jak se zdá, může to mít svůj začátek, ale jde o proces, jde o následování, o školu života. Nejde o okamžik, který bychom si mohli zatrhnout v *modrém životě* a jít bezstarostně dál... V listopadu roku 1972 jsem ve starém činžovním domě hornického Sokolova, hned vedle Ohře a dýmajících hald hlušiny, poslouchal evangelizační kázání bratra Kolaříka. Jediné, co z něj vím, že strašně řval a tlačil ze sebe slova dokud měl dech. Bavilo mne to sledovat. Seděl jsem vzadu se svým tatínkem a měl jsem jako puberťák naprosto jiné starosti. Nějaká výzva, aby ti, co se chtějí znovu narodit, šli dopředu šla mimo mne. Naprosto. Až při poslední písni jsem začal být nesvůj. Stejně jsem nikam nešel. Tatínek to viděl, ale dal mi najevo, že v tomhle musím jednat na svůj účet. Vydřel jsem. Až po shromáždění jsem za tím bratrem Kolaříkem šel, protože jsem věděl, že musím. Když jsme si pak vepředu klekli, zmohl jsem se na jediné: „Pane Ježíši, vezmi mne do své školy!” A po pravdě, můj život pokračoval stejnou pubertou a divokými sny. Až později jsem pochopil, že to Pán Ježíš vzal a možná už před tím, ale jistě poté se mi věnoval. Ta

³ Jako Ježíš si vybral z těch, kteří si jej vybrali

důsledná, krásná, těžká a tvrdá škola. Nic bych za ni nevyměnil! Nepotřebuje dnes někdo požádat o přijetí do Boží školy?

3. A to poslední: Jsme povoláni se lidem věnovat, jako učitelé je doprovázet na cestě dozrávání. Nesmíme vzdát ten dlouhodobý vliv laskavé péče. Nesmíme po svých svěřencích, po členech sboru a po svých dětech chtít především výkon! Nesmíme je tepat a trápit. Máme je k výkonům doprovázet a povzbuzovat. Máme jim výkony předvádět, musí na nás vidět, že jsou změny možné, až pak se budou měnit sami! Tak to je!

Požehnaný jsi Bože, Otče náš, Pane nebe i země! Požehnaný jsi, protože odděluješ svaté od všedního, světlo od tmy, Izrael a pronárody, sedmý den a šest dní práce. Požehnaný jsi Bože, protože nás měníš, odděluješ svaté od nesvatého. Ať je veliké Tvé jméno, Bože Otče, i Synu, i Duchu svatý! Amen.

KK 77 Bohu dík buď... KK 238 Nás, Hospodine, přioděj... KK 322 Mně dostalo se slitování...
KK 201 Náš Pán kraluje...

KAREL ČAPEK: Všechno bude jiné

Lidové noviny 12. 5. 1935

Mluvil jsem s jedním hodným člověkem venku. Máte tu špatné cesty, řekl jsem mu, těžko se k vám dostat. A tu ten muž mávl rukou a pověděl docela vážně: "Však teď budou volby, a po nich bude všechno jiné." Zobrazení si tu větu; máte v ní celou politickou pověřivost nebo lehkomyšlnost lidí jinak rozumných a dospělých. To dětské očekávání, že změní-li se osoby, bude všechno na světě jiné a lepší, má svůj protějšek v dětsky zklamaném pocitu, že všechno, co je, je špatné. Jak vidět, kolísá politické vědomí lidí mezi naprostým pesimismem vůči přítomnému stavu a bezuzdným optimismem vůči tomu, co přijít má. To dvoje patrně souvisí; proto každá demagogie v první řadě hledí dokázat, že všechno, co se přítomně v tomto slzavém údolí děje, je samá lumpárna, zlodějna, zrada a špatnost; v čím horších barvách je vyličena skutečnost, tím bujněji kvete pšenice těm, kteří přicházejí, jak říkají, učinit konec těmto nesnesitelným poměrům. Je to starý a primitivní trik, a přece ještě pořád účinný; pokud jde o tu naivní i o tu chytráckou lidskou národu, nelze bohužel nikdy očekávat, že "po volbách bude jiná".

Kdyby na politickém trhu vystoupil člověk zatížený větším respektem ke skutečnosti, aby pronesl asi tuto řeč: "Lidi, upřímně a poctivě řečeno, v době, která se právě ocitá za námi, se ledacos dělalo nevalně a neúspěšně, něco se podařilo a mnoho zůstalo nevykonáno; nyní vstoupíme do nového údobí dějin, i můžeme si předem podle zkušenosti a rozvahy říci, že v něm také bude smícháno dobré s pošpatnělým a vykonané s nevykonaným; pročež dejme se s chutí a důvěrou do příští práce" a tak dále –, kdyby vystoupil takovýto řečník, je jisté, že by čepoval čistou pravdu, ale je neméně jisté, že by s takovými řečmi měl katastrofálně malý úspěch. Neboť lidé chtějí jednou za šest let nejasně sice, ale nadšeně uvěřit, že "všechno bude jiné". Nežádají, aby se jim jasně řeklo, co bude děláno jinak a jak to má být děláno; žádný program, ale jenom víra; žádné konkrétní úkoly, ale docela prostě a obecně "všechno". Za šest let budou ochotni slyšet znovu, že "všechno bude jiné". Patrně by se rozmrzele bránili, kdyby někdo na nich chtěl, aby svou práci dělali jinak a líp; ale hlasovat pro to, aby "všechno" bylo jiné, to je vzrušuje téměř příjemně. Divná je lidská národu.

K naději, že "všechno bude jiné", není ani nutné přijít s novým světovým názorem, s návrhem nového řádu věcí a tak dále; není to víra v myšlenky, plány a programy, nýbrž víra, že věci se změní, vymění-li se lidé. A tu kupodivu není ani třeba, aby přišli zbrusu noví lidé; mohou to být omšelí veteráni politického řemesla, staří a vyprubovaní praktikové, kteří ve své bohaté minulosti nikterak neoplývali novými ideami nebo ohněm reformátorským; bývají to velmi opotřebovaná košťata, která zvěstují nový pořádek, ale to zdá se lidem nevdá; lidé nestojí o nové myšlenky, ale o jiné tváře.

Přesto se tato politická nálada nesmí podceňovat. Je to jako nemoc v prvních počátcích, kdy ještě člověk nemůže přesně říci, kde ho co bolí. Je tu kus nejasné a nelokalizované nespokojenosti s tím, co je; a je tu kurs neméně nejasné nadějnosti, která je ochotna připnout se k čemukoliv, co slibuje být jiné nežli dosavadní stav. Je tu politická nevolnost, která nemá být ponechána šarlatánům a zařikavačům, a zároveň politická důvěřivost a optimismus, kterých by bylo škoda na to, aby propadly pouhé demagogii. Pokud lidé dovedou věřit, že "všechno bude jiné", potud mohou být vedeni cestami reforem. Ten naivní pocit, že "všechno bude jiné", se dá přeložit do rozumné řeči politické: že se dá a musí dělat víc než dosud. Svým způsobem je to memento i povzbuzení.